

նակ բաժանումով եւ կառուցութեան տեսակէտով, որուն ուղղակի ընդօրինակութեամբ շինած են Բարիդի մէջ Մատըլէնի եկեղեցին:

Ահա սակայն բաղդատութիւնը: Յատակագիծը եւ կառուցութեան կէտ առ կէտ նոյնը. նոյն թուով եւ բարձրութեամբ սիւններ. եւ մինչդեռ Պաալպէքի տաճարին սիւնները չորսական միակտուր հինգ մեղր բարձրութեամբ քարերէ կը բաղկանան, Մատըլէնի սիւնները 13 միակտուր քարերէ՝ շուրջ 1,5 մեղր բարձրութեամբ:

Պաալպէքի տաճարին քարերուն մեծութիւնը անհամեմատական է բացարձակ կերպով: Միակտուր քար մը 20 մեղր երկայնութեամբ, չորսական մեղր կողերով, 10 մեղր բարձրութեան վրայ տեղ կը դրուէր. այս քարին ծանրութիւնը շուրջ 1,000,000 հազարակրամի կը հասնի:

Ի՞նչպէս բարձրացուցած էին զայն՝ կարելի չէ գիտնալ. սակայն կը բաւէ ըսել թէ արդի միջոցները ի վիճակի չեն այդպիսի ծանրութիւններ փոխադրելու եւ վերցնելու:

Կը դիտեմ, կը հիշանամ եւ զարմանքով ու խոր տպաւորութեամբ համակուած դուրս կ'ելլեմ սրահէն:

Ահա դիմացս հիւսիսային Ափրիկէի բաժինը:

Ափրիկեան շէնքեր, ափրիկեան ծառեր, ափրիկեան փողոցներ, ափրիկեան տարազներ. բոլորն ալ ափրիկեան:

Թմբուկի եւ փողի (զուռնայի) ձայներ կը կանչեն զիս իրենց:

— Եկէք, տեսէք արար պարուհիները: —

Ու թմբուկը կը շարունակէ զարնել:

Խուռներամ բաղմութիւն մը հաւաքուած էր հոն: Ոմանք ապուշ նայուածքներով կը դիտէին թմբակահարն ու փողարը. ուրիշներ ականջնին խցելով կը հեռանային. շատեր ալ անդին իրարմէ բացատրութիւններ կը խնդրէին. մինչդեռ միօրինակ երաժշտութիւնը կը շարունակէր իր տմրոցը:

Փափաք մը զգացի ներս մտնել, հակառակ այդ միօրինակ եղանակին, քանի որ արեւելաշունչ բան մ'ունէր իր մէջ:

Ահա պարը կը սկսի նոյն տմրոցի եղանակաւորումով:

Ու պարուհիներ մեծ ճարպիկութեամբ կը սկսին որովայններու յանկարծական տգեղ շարժումներ, դմակներու օձանման անբնական դարձուածքներ, եւ ստինքներու կովակերպ օրորումներ: Այս էր այդ դիւթական պարը, որ սակայն ոչինչ ունէր իր մէջ գեղեցիկ կամ օգտակար: Ու ես կը հեռանայի այդ ափրիկեան վայրէ՛ն՝ այնքան արագ որ կարծես իրական փախուստ մըն էր, որպէս զի հանգչէին ականջներս որոնց հանդէպ այնպէս ապերախտօրէն մեղանշեցի:

Բայց ահաւասիկ խաղաղական սրահը յատկանշական նուրբ գծերով:

Միջնադարեան կրօնական գեղարուեստը իր պատուարներ հետքերով վեհութեան միակ առարկան կը կաղմէր այդ մեծդի սրահին. հոռմէական արձաններ եւ նուրբ սիւններ կը ստիպեն այցելուն որ անգամ մ'եւս կրկնէ. «Խտալիա՛, դասական երկիր գեղարուեստի»:

Սրահը գրեթէ մերկ է ներսէն. իր վենետիկեան եկեղեցիի յատակագծով եւ հանդիպակաց զոյգ ջահերու մէջ ծխացող խուռնկերով՝ թարգման կ'ըլլար խաղաղական ջերմեռանդ ոգիին:

Ներսը խորշի մը մէջ՝ քանդակը Խտալիոյ վեհապետին, անդին նախնական օգանաւ մը, որ ըստ խաղաղութեան՝ առաջինն եղած է պատերազմական արուեստին մէջ կիրարկուողներէն:

Հոն, Ամերիկեան սրահները որ հիւանդանոցի տպաւորութիւնը կը թողուն այցելուին վրայ: Անդին Պելճիքական գեղեցիկ շէնքեր. հեռուն Ալճերիի եւ Մարոքի բաժինները. միւս կողմը Բրիտանականները. եւ այսպէս շէնքեր, հոյակապ, հսկայ, բարձր, անծայր, որոնք կը կաղմեն քաղաք մը, մանաւանդ թէ ծով մը քաղաքներու:

Ու ես կը հեռանամ այդ անսահման ծովէն, որ օգտակարի եւ հաճոյքի ազդեցութեան հետ յոգնութիւն կը պատճառէ ինծի:

Յ. ԴԱՌԻԹԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Ս. Մ. Ա. Վ. Ե. Բ. Զ. Ի. Հ. Ա. Ն. Գ. Ե. Ս. Ն. Ե. Բ.

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՁ

Ա. — ՄՈՒՐԱՏ — ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ. ՎԵՆԵՏԻԱ

Յուլիս մէկն էր: Երկար սպասուած գեղեցիկ օր մը, ուրախ, յաղթական բայց եւ տխուր:

Մրցանակաբաշխութիւն, տուչութիւն Լիկէոնական վկայականներու, ապա շրջանաւարտներու մեկնումը դէպ ի հեռավոր ու անծանօթ վայրեր՝ Նախախնամութեան պատրաստած խոր-

կան մարմին հետ հեռավոր ու մօտաւոր սիրելիներու եւ բարեկամներու բաղմութիւն մը: Կը նախագահէր Միթարեան Ուխտի Գերջ. Աբբա՛սը իր քովն ունենալով ֆրանսական հիւպատոսը եւ քաղաքի եկեղեցական եւ քաղաքական բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ՝ Պապիարքին, Նահանգապետին, Քաղաքապետին, Երկրապետին, Զինուորական իշխանութեան եւն:

Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի տարւոյս շրջանաւարտները

հերդաւոր ուղիներուն եւ ասպարէզներուն մէջ: Այս վերջինն էր որ ժպիտներու բաժակին տեսակ մը դառնութիւն կը խառնէր:

Անշուշտ թեթեւ վիշտ չէ տարիներով սիրուած եւ հայրենի բոյն դարձած կրթութեան սրբազան յարկ մը թողուլ եւ հեռանալ. վայր մը ուր այնքան յիշատակներ կային, ուր այնքան սէր եւ քան յիշատակներ ու եղբայրական, եւ անոնք զգուանք՝ ծնողական ու եղբայրական: Վայրկեանի մը մէջ կարծես կ'անհետանային: Վարժարանին հրաշագեղ դահլիճը որպէս հանդիսատարս իր մէջ հաւաքած էր պաշտօնա-

Հանգէսը կը բացուէր «Բամ փորտան» ու, զոր երգեցին խանդավառօրէն վարժարանին սաները՝ ընկերակցութեամբ նուագախումբին:

Յաջորդեցին «Տէր, կեցո՛ղ ու գհայո՛» եւ «Մի լար բլբուլ» որ խառնուած Händeli largo-ին եւ Haydenի եւ Martiniի համերգներուն՝ հանդէսի տուին այն հմայիչ եւ նուրբ ոգին որ յատուկ է Մուրատ-Ռափայէլեանի ակումբներուն:

Համերգին մէջ մաս առած էին վարժարանին աշակերտներէն շատեր, որոնց մէջ յատուկ արուեստագէտի փայլուն ձիրքեր ցուցուց ջու-

